

TARTU ÜLIKOOLI EETIKAKESKUS

2012/2013 ÕPPEAASTA ARUANNE

September 2013

Sisukord

I. ÜLEVAADE	3
II. TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS	4
Jätkuvad teadus- ja arendustöö grandid	4
Individaalsed grandid	5
Uued grandid ja teadusprojektid	5
Korraldatud rahvusvahelised teaduskonverentsid.....	7
Teaduslikud artiklid ja kogumikud	9
Ettekanded konverentsidel ja töötubades	10
Osalemine töökohtumistel.....	11
Korraldatud seminarid.....	11
Teadustööde kaitsmine ja väitekirjade juhendamine	13
III. ÕPPETEGEVUS	14
Rahvusvaheline magistriprogramm praktilisest filosoofiast.....	14
Külalisõppejõud	14
Kursused.....	16
IV. ÜHISKONNALE SUUNATUD TEGEVUS	18
Väärtusarendus	18
Eetikaveeb	23
Eetikakollokviumid ja -kohvikud.....	24
Seminarid, koostöökohtumised	27
Koostööprojektid.....	28
Kirjanduse komplekteerimine	31
V. TÖÖTAJAD	32

I. ÜLEVAADE

Tartu Ülikooli eetikakeskus asutati 1. juunil 2001 interdistsiplinaarse üksusena Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonna juures. Tartu Ülikooli eetikakeskus tegutseb uue statuudi alusel alates 1. jaanuarist 2009 konsortsiumina. Konsortsiumisse kuulub kokku kaheksa ülikooli teaduskonda: filosoofia, usu-, õigus-, arsti-, kehakultuuri-, majandus-, loodus- ja tehnoloogiateaduskond ning sotsiaal- ja haridusteaduskond. Konsortsiumi nõukogu koosseis on järgmine: prof Riho Altnurme, prof Marju Luts-Sootak, prof Raul-Allan Kiivet, prof Renate Pajusalu, lektor Jüri Ginter, prof Vahur Ööpik, prof Toivo Maimets, prof Jüri Sepp, prof Jüri Allik, prof Margit Sutrop ning doktorant Kristi Lõuk. Nõukogu esimees on prof. Toivo Maimets. Eetikakeskuse juhataja on prof. Margit Sutrop.

Keskuse ülesanneteks on:

- organiseerida interdistsiplinaarset uurimistööd teadust ja ühiskonda puudutavates eetikaküsimustes;
- suunata Eesti ühiskonda reflekteerima normide, väärtuste ja õigluse küsimuste üle, korraldades avalikke loenguid, kohtumisi, seminare, diskussioone;
- koordineerida ja parandada eetika õpetamist ülikoolis, valmistada trükiks ette eetikaõpikuid ja oluliste eetikaalaste tekstide kogumikke;
- arendada kontakte teiste eetikakeskustega ja organiseerida külalisesinejate kutsumist teistest ülikoolidest kodu- ja välismaal.

Eetikakeskus näeb oma ülesandena samuti eetika õpetamise korraldamist nii Tartu Ülikoolis kui väljaspool. Soovime aidata kaasa eetika õpetamisele gümnaasiumides. Eetikakeskus osaleb mitmetes rahvusvahelistes teaduslikes uurimisprojektides. Keskuse raamatukogus on rikkalik valik filosoofia- ja eetikaalast kirjandust, mis on kättesaadav nii teadlastele, üliõpilastele kui ka kõigile teistele huvilistele.

II. TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUS

Jätkuvad teadus- ja arendustöö grandid

- 1) **Sihtfinantseeritav teema „Relativismi ja pluralismi kriitiline käsitlus tõe ja teadmise, normide ja vääruste suhtes”**

Grandi hoidja: prof. Margit Sutrop.
Kestus: 01. jaanuar 2008 – 31. detsember 2013.
Kokku summa: 532 294,21 EUR

- 2) **Nordic Spaces grant „The Nordic Model of Democracy: Diffusion, Competition, Europeanisation“**

Grandi hoidja: Nicholas Aylott, Södertörn University College.
Eestipoolne koordinaator: dr. Kadri Simm.
Kestus: 2008–2012.
Summa: 425 000 EUR

- 3) **EL 7. RP projekt „Children as Change Agents for Science in Society” (SiS Catalyst)**
Projekti keskmes on noorte kaasamine teaduse ja ühiskonna vaheliste suhete kujundamisse. Kuidas saavad lapsed olla muutuste toojad? Kaasatud on õpilased, üliõpilased ning võtmefiguurid (otsustajad). Noorte aktiivne osalus peab pakkuma neile võimaluse teadusega tutvumiseks ning tekitama huvi teadlasekarjääri vastu. Projektil on 16 partnerit, nende seas ka TÜ eetikakeskus.

Projekti koordineerib Inglismaal asuv Liverpooi ülikool.
TÜ eetikakeskus juhib eetikaalast WPd (tööpaketti).

- 4) **EL 7. RP-i projekt „Opening Estonian Genome Project for European Research Area REGPOT“**

Tartu Ülikooli eetikakeskus pakub projekti raames eetikakompetentsi, jagades teadmist nii teadusmaailma kui laiema avalikkusega. Projekti ühe väljundina kavandame Eesti Geenivaramu ja UK Biobank Ethics and Governance Council'i ühist *workshop*'i, mis peaks toimuma kevadel 2014.

Grandi hoidja: prof. Andres Metspalu.
Eetikaalaste tegevuste koordinaator: prof. Margit Sutrop.
Kestus: 3 aastat.
Summa: 34 860 EUR

- 5) **COST projekt “Disaster bioethics: addressing ethical issues triggered by disasters“**
COST (*European Cooperation in Science and Technology*) on valitsustevaheline koostööraamistik, organiseerimaks riiklikult rahastatud uurimistööd Euroopa tasandil.

Nelja aasta jooksul korraldatakse igal aastal kaks töökohtumist ja temaatilisi konverentse. Tartu Ülikool organiseerib konverentsi 2014. veebruaris.

Koordinaator: dr. Donal O'Mathuna, Dublin City University, Iirimaa.
Eestipoolne koordinaator (MC liige): dr. Kadri Simm.

6) **COST projekt „Bio-objects and their boundaries. Governing matters at the intersection of society, politics and science“**

See on Teaduse- ja Tehnoloogia uuringute (*Science and Technology Studies*) projekt uutest tehnoloogiatest ja nende eetilistest, sotsiaalsetest ning juriidilistest aspektidest. Tegu on võrgustikuprojektiga, milles osaleb 20 riiki üle maailma <http://www.univie.ac.at/bio-objects/members.htm>

Kestus: detsember 2010 – detsember 2014
Eestipoolne koordinaator (MC): dr. Kadri Simm.

Individaalsed grandid

1. september 2009 – 31. august 2013 viibib MOBILITASE raames Tartu Ülikoolis järel doktorant Francesco Orsi, kelle uurimisteenaks on „**Understanding Normative Cognition: Autonomy, Unity and Generality**”. Francesco Orsi liitub sihtfinantseeritava teemaga „Relativismi ja pluralismi kriitiline käsitus tõe ja teadmise, normide ja vääruste suhtes”.

Grandi vastutav hoidja: prof. Margit Sutrop.

Kestus: 01.09.2010-31.08.2013

Summa: 92 671,89 EUR

Uued grandid ja teadusprojektid

1) **Personaalne uurimistoetus (PUT) „The Unity of Normative Discourse: Between Reasons and Responsibility“**

Projekti eesmärgiks on mõista, mis mõttes ja mil määral moodustavad otsustused hea ja halva, õige ja väär, kohustuse ja keelu kohta ühtse mõtte ja diskursuse kategooria (mida võiks kutsuda 'normatiivseks'). Projekt uurib kahte põhilist küsimust:

- (1) Kas erinevat liiki normatiivsetel otsustusel (nt otsustused väärtuse ja kohustuse kohta või moraalsed ja esteetilised otsustused) on mingi fundamentaalne ühisosa?
- (2) Kas radikaalselt erinevatest moraalsetest perspektiividest tulenevatel moraaliotsustustel on mingi fundamentaalne ühisosa?

Seoses esimese küsimusega uuritakse vaadet, mille kohaselt erisuguseid normatiivseid otsustusi võiks ühendada sobivate hoiakute, või sobivate hoiakupõhjenduste mõisted. Seoses teise küsimusega uuritakse vaadet, mille kohaselt moraaliotsustusi ühendab iseäralik vastutus, mida toimija selliseid otsustusi tehes endale võtab.

Teema juht: dr Francesco Orsi.

Kestus: 2013–2016.

Summa: 40 800 EUR

2) **Institutsionaalne uurimistoetus (IUT) „Lahkarvamuste filosoofiline analüüs“**

Projekt uurib lahkarvamusi, mis kerkivad esile filosoofias (nt loogikas, ontoloogias), teaduses, eetikas ning tavaelus. Eesmärk on uurida lahkarvamuste loomust, hinnata eeldatavalt ebafunktsionaalsete lahkarvamuste olemasolust tulenevaid järeldusi vastava valdkonna objektiivsuse jaoks ja arendada välja strateegiaid lahkarvamustega toimetulekuks. Projekt kasutab ära TÜ filosoofiaosakonna mitmekülgset pädevust, lähenedes lahkarvamustele kontseptuaalsest, metafüüsilisest ning praktilisest vaatepunktist, eesmärgiga luua lahkarvamuste integreeritud käsitlus. Projekti tulemuseks on

- (1) mõisteline selgus lahkarvamuse erinevate tüüpide osas ja heuristikad lahkarvamuse tüübi määramiseks,
- (2) eeldatavalt ebafunktsionaalsetest lahkarvamustest tulenevate metafüüsiliste järelduste selgitus ning nende tulemustest lähtuvalt
- (3) põhjendatud ettekujutus selle kohta, kuidas on kõige otstarbekam lahendada mõningaid elulisi lahkarvamusi.

Teema juht: prof. Margit Sutrop.

Kestus: 2014–2019.

Summa 2014: 124 000 EUR

3) **Teadusprojekt „Kvalitatiivne uuring oluliste juhuleidude tagasisidestamisest teadusuuringute käigus kogutud geneetilisest materjalist“ (“Qualitative study of disclosure of incidental findings from genetic research”)**

Kavas läbi viia intervjuud tagasisidet andnud arstide ning tagasisidet saanud inimestega. Empiiriline uuring on kavas, et valgustada teadusuuringutest tulenevate tagasisidestamise psühholoogilisi, eetilisi, sotsiaalseid ja praktilisi aspekte.

Uuringu läbiviimiseks on andnud kooskõlastuse ka TÜ inimuuringute eetikakomitee.

Vastutav uurija: Kadri Simm.

Täitjad: Kristi Lõuk, Külliki Seppel TÜ ajakirjanduse, kommunikatsiooni- ja infoteaduste instituudist ning dr. Oivi Uibo TÜ Lastekliinikust.

Kestus: 30. oktoober 2012 – 31. detsember 2014

Korraldatud rahvusvahelised teaduskonverentsid

- 1) 30. oktoober 2012 – 1. november 2012 korraldas TÜ eetikakeskus koostöös TÜ Eesti Geenivaramuga Tartus rahvusvahelise konverentsi „**Geeni- ja e-terviseandmebaaside individuaalne ja ühiskondlik kasutus. Uurijate kohustused, osalejate õigused**“. Konverentsi korraldamist toetasid TÜ Eesti Geenivaramu 7. Raamprogrammi REGPOT grant Opendene ja Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeeriumi programm „Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009-2013“. Konverentsil asetati fookusesse andmebaaside erinevad individuaalsed ja ühiskondlikud kasutusviisid ning uuriti aina dünaamilisemaid piire kliinilise kasutuse, teadusuuringute ja rahvatervishoiu vahel. Ettekannetega esinesid:

Alastair V. Campbell (National University of Singapore, Singapur), „Geeniandmebaaside individuaalne ja ühiskondlik kasutus“,

Madis Tiik (The Finnish Innovation Fund Sitra, Soome), „E-tervise eduka rakendamise eeldused“,

Paula Boddington (University of Oxford, Suurbritannia), „Andmete ja andmetele ligipääsu väärtuse filosoofilised seletused“,

Mats G. Hansson (Uppsala University, Rootsi), „Individuaalsed huvid seoses biopankade uurimistööga. Personaliseeritud meditsiin ja juhuslikud leiud“,

Kris Dierickx (KU Leuven, Belgia), „Biopangad ja individuaalsete uuringutulemuste edastamine: lapsed“,

Sheelagh McGuinness (University of Birmingham, Suurbritannia), „Tagasiside – kohustuslik või kiiduväärne? Uurijate juriidiliste kohustuste kindlakstegemine“

Margit Sutrop, Kadri Simm, Kristi Lõuk (Tartu Ülikool), „Väärtuste nihe ja dünaamilised piirid kliinilise, teadus- ja rahvatervishoiu eetika vahel“.

Teisel päeval toimus kitsamas ringis töökohtumine, mille raames külastati TÜ Eesti Geenivaramut ning esimesel päeval ettekannetega esinenud eksperdid kuulasisid Geenivaramu plaane ja arutasid tagasiside andmisega kaasnevaid eetilisi jt küsimusi.

Täpsem info: <http://www.eetika.ee/1169764>

- 2) 9.–10. jaanuaril 2013 korraldas TÜ eetikakeskus koostöös Andmekaitse Inspeksiooniga rahvusvahelise konverentsi „**Privaatsuse ja andmekaitse eetilised küsimused. Globaalsed ja lokaalsed väljakutsed**“.

Konverentsi patroon oli Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves. Konverentsi eesmärgiks oli käsitleda privaatsuse ja andmekaitse eri aspekte ja probleeme. Privaatsuse mõistel on erinev sisu nii teadus-, kirjandus- kui õigusringkondades, mistõttu alustasime konverentsi privaatsuse olemuse ja mõiste välja selgitamisega. Arutlesime peamiste küsimuste üle privaatsuse loomu ja sisu kohta, samuti uurisime privaatsust kui eetilist väärtust. Sõnastasime lahendusi vajavaid probleeme ja vaatlesime valdkonna õiguslikke regulatsioone ning nende koosmõju uute tehnoloogiatega. Konverentsi käigus anti ülevaade Euroopa privaatsuskaitse põhimõtetest ja sellega kaasneva õigusliku kultuuri arenemise ajaloo kohta. Analüüsiti Euroopa Komisjoni poolt väljapakutud andmekaitse reformikava ning sellega kaasneva võimalikke mõjusid nii Eestile kui ka Euroopale kui tervikule. Praktilise poole pealt vaatlesime muutusi, mis on tekkinud tehnoloogia arengu

tagajärjel. Vaatlesime ka konkreetsete tehnoloogiate juures tehtavaid eetilisi valikuid, iseäranis neid, kus privaatsuse kaitse nimel ohverdatakse mõned teised põhiväärtused. Näiteks on eraelu- ja andmekaitse küsimused päevakorral isikute ja kaupade vaba liikumise põhimõtet teostades, samuti Internetis surfamise ja sotsiaalsuhtlemise puhul.

Kutsutud välisesinejad: Beate Rössler, Amsterdami Ülikool, Holland; Emilio Mordini, Teaduse, Ühiskonna ja Kodakondsuse Keskuse (CSSC) juhataja, Itaalia; Peter Hustinx, Euroopa Andmekaitse Peainspektor; Prof Matthias Kaiser, Bergeni Ülikool, Head of the Centre for the Study of the Sciences and the Humanities; Silje Langvatn, Bergeni Ülikool, Research Assistant; Ronald Leenes, Tilburgi Ülikooli infotehnoloogia, õiguse ja uute tehnoloogiate instituut.

Täpsem info ja loengute järelvaatamine: <http://www.eetika.ee/1174448>

- 3) 24.–26. aprillil 2013 korraldas TÜ eetikakeskus koos Liverpooli ülikooli ning European Access Network'ga rahvusvahelise konverentsi "**Global Catalysts: The Potential and Ethics of Learning from Children**", mis toimus konverentsisarja "Third Policy-Practice-Interface Conference" ja EL 7. raamprogrammi projekti „Lapsed kui muutuste tekitajad ühiskonnas“ (SiS Catalyst) raames. Konverentsil arutasid teoreetikud ja noorte ning laste teaduskoolide ja -klubidega tegelevad praktikud, kuidas saavad lasteülikoolid ja teised sarnased ettevõtmised olla lüliks ülikoolide ja nende laste vahel, kel on väiksemad võimalused kõrghariduse saavutamiseks. Samuti vaadati, millised eetilised väljakutsed sellest suhtest tekivad. Projekti raames häid praktikaid välja töötav TÜ eetikakeskus pani partnereid reflekteerima oma eesmärkide, tegevuse ning selle mõjude üle eetilisest aspektist. Plenaarettekannetega esinesid

Laura Lundy (Queen's University, Belfast, UK) "Children's rights/values and the global imperative for local change",

Zack Kopplin (Education Activist, USA), "Perceptions of a global change agent",

Margit Sutrop (Centre for Ethics, University of Tartu, Estonia) "Values in education and SiS activities with children",

David Sing (University of Hawaii, USA) "How can Children's University type activities provide a vehicle for translation between culture of the child and the culture of the University?",

Tricia Jenkins, Ana Cristina Abad, Andrew Abrahamson (Liverpool, UK and EAFIT University, Colombia) "¿Haces o no haces? Two Peruvian Case Studies",

Tiiu Tulviste (University of Tartu, Estonia) "Parental education and autonomy development in children".

Konverents lõppes eetikasessiooniga "Values game. Different values when working with children".

Täpsem info: <http://www.eetika.ee/1180977>

Teaduslikud artiklid ja kogumikud

- Maimets, Toivo; Lõuk, Kristi (2012). Humancloning. HenktenHave, BertGordijn (Toim.). *Compendium & Atlas of Global Bioethics* (xx–xx). Springer [ilmumas].
- Meriste, Heidy (2013). Arvustus. Käänuline jalutuskäik moraalifilosoofia radadel. *Akadeemia* Vol 25, nr 8 (1506–1514).
- Orsi, Francesco (2013). How to be a friend of absolute goodness. *Philosophia. Philosophical Quarterly of Israel*, 1–15.
- Orsi, Francesco (2013). Review of Oxford Studies in Metaethics vol. 5 & 6, Russ Shafer-Landau (ed.). *Philosophy in Review*, 33(1), 77–81.
- Orsi, F. (2013). Fitting Attitudes and Solitary Goods. *Mind*, 1 - 12.
- Orsi, Francesco (2012). Moral Judgment, Sensitivity to Reasons, and the Multi-system View. *The Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication*, 7, 1–19.
- Orsi, Francesco (2012). What's Wrong with Moorean Buck-passing? *Philosophical Studies*, 164(3), 727–746.
- Orsi, Francesco (2012). Sidgwick and the morality of purity . *Revue d'études benthamiennes*, 10, x–x.
- Orsi, Francesco (2012). David Ross, Ideal Utilitarianism, and the Intrinsic Value of Acts. *Journal for the History of Analytical Philosophy*, 1(2), 1–22.
- Simm, Kadri; Lerner, Henrik (2013). Medical Philosophy and Medical Ethics in the Nordic and Baltic Countries: Some Pressing Issues.
- Simm, Kadri (2013). Biopankade andmetel põhinev teadustöö ja personaalne tagasiside doonoritele. *Eesti Arst*, 92(1), 44
- Sutrop, Margit (2013). Fiktion, Vorstellung und moralische Erkenntnis. Demmerling, D.; Vendrell, I. (Toim.). *Wahrheit, Wissen und Erkenntnis in der Literatur* (243–262). Philosophische Beiträge Akademie Verlag: Berlin [ilmumas]
- Sutrop, Margit (toim.); Kirss, Tiina Ann (toim.) (2013). Haunted Narratives. Life Writing in an Age of Trauma.
- Sutrop, Margit (2013). Afterward. Ethical and Political Aspects of Life Writing and Remembering. *Haunted Narratives. Life Writing in an Age of Trauma* (321–333). University of Toronto Press.
- Sutrop, Margit (2012). Eesti ühiskonna väärtused ja eetilised valikud. *Eesti Teadusliku Seltsi Rootsis Aastaraamat = Annales Societatis Litterarum Estonicae in Svecia*, 111–122.
- Sutrop, Margit; Laas-Mikko, Katrin (2012). How do violations of privacy and moral autonomy threaten the basis of our democracy? . *Trames: Journal of the Humanities and Social Sciences*, 16(4), 369–381.
- Volberg, Mats (2012). Understanding the Global Ethic Project. *Public Reason* 4 (1-2), 18–27.

Ettekanded konverentsidel ja töötubades

Aeg	Teema	Esinejad	Ettekannete pealkirjad	Organisatsioon/projekt
August 2012	demokraatia	Nicholas Aylott, Kadri Simm, Külliki Seppel, Karl-Magnus Johansson	The Nordic Model of Democracy: Diffusion, Competition, Europeanisation	Nordic Spaces programmi lõppkonverents
Oktoober 2012	privaatsus	Margit Sutrop, Katrin Laas-Mikko	Privacy and security: solving value conflicts in different social contexts	Amsterdami ülikooli rahvusvaheline konverents „Privacy“
Oktoober-november 2012	geenieetika	Margit Sutrop, Kristi Lõuk, Kadri Simm	Dynamic boundaries between clinical, research and public ethics – function creep or innovation?	Tartu rahvusvaheline konverents „Geeni- ja e-terviseandmebaaside individuaalne ja ühiskondlik kasutus. Uurijate kohustused, osalejate õigused“
Jaanuar 2013	privaatsus, andmekaitse	Margit Sutrop, Katrin Laas-Mikko	Privacy <i>versus</i> security: Moral disagreements in the context of surveillance	„Ethical Dimensions of Data Protection and Privacy“
Veebruar 2013	teaduseetika	Margit Sutrop	The Ethics of Working with Children	Edinburghi ülikooli rahvusvaheline poliitikakujundajatele suunatud SiS Catalyst'i workshop
Aprill 2013	haridus-filosoofia, teaduseetika	Margit Sutrop	Values in Education and the Ethics of Working with Children	Tartu rahvusvaheline SiS Catalysti konverents
Aprill 2013	moraali-filosoofia	Margit Sutrop	How to deal with moral disagreements?	Konstanzi ülikooli rahvusvaheline konverents “Wollen, Freiheit und Grenzen”
Mai 2013	poliitika-filosoofia ja eetika	Mats Volberg	Persons as Free and Equal: Examining the Fundamental Assumption of Liberal Political Philosophy	The IV Meetings on Ethics and Political Philosophy; University of Minho, Portugal
Juuni 2013	meditsiini-filosoofia ja bioeetika	Kristi Lõuk, Kadri Simm, Heidi Meriste	Simm: Biobanking, feedbacking and other adventures in the story of genetics research. Lõuk: On researchers' duties in the era of incidental findings and individual research results in biobank research. Meriste: Lying and telling the whole truth are not the only two alternatives.	Nordic Network for Philosophy of Medicine and Medical Ethics
Juuni 2013	Bioeetika	Margit Sutrop	Public debate on bioethical issues. Estonian experience	Tartu Ülikooli rahvusvaheline suveülikool

Osalemine töökohtumistel

Aeg ja koht	Kohtumise tüüp	Projekti nimi	Osaleja/esindaja keskuse poolt
November 2012, Porto	konverents, võrgustiku kohtumine	SiS Catalyst	Mari-Liisa Parder, Mari-Liis Tina, Kristi Lõuk
Aprill 2013, Dublin	võrgustiku kohtumine	COST Disaster Bioethics	Kadri Simm
Aprill 2013, Tartu	konverents, võrgustiku kohtumine	SiS Catalyst	Margit Sutrop, Kristi Lõuk, Heidy Meriste, Mari-Liisa Parder
Oktoober 2013, Łódź	konverents, võrgustiku kohtumine	Sis Catalyst	Heidy Meriste, Mari-Liisa Parder

Korraldatud seminarid

Aeg	Teema	Sisu ja esinejad
12–13. oktoober 2012	Practical Philosophy Workshop	<p>In this joint workshop of the chairs of Practical Philosophy and Theoretical Philosophy, distinguished philosophers from both areas will present on their most recent work.</p> <p>Jonathan Dancy (University of Texas at Austin, University of Reading): “Practical Seemings“</p> <p>Antti Kauppinen (Trinity College, Dublin): “From Oughts to Reasons“</p> <p>Michael Devitt (City University of New York): “What makes a property ‘semantic’?“</p> <p>Jussi Haukioja (Norwegian University of Science and Technology): “Reference and deferential dispositions“</p>
25–26. oktoober 2012	Koostöös Euroopa Komisjoni ja Eesti Teadusagentuuriga korraldatud workshop “Ethics made simple for researchers. Mistakes made and how to avoid them“	<p>Prof. Margit Sutrop „Miks eetika on tähtis? Õppetunnid Euroopa Komisjoni raamprogrammide projektide eetilise hindamisest.“</p> <p>Dr. Aime Keis „EL uuringuprojektide taotluste nõuded ja käsitlemine kohalikus inimuuringute komitees.“</p> <p>Dr. Joana Namorado (EC): “Training on EC view on ethics in EU funded projects.“</p> <p>Prof. Margit Sutrop: “Ethical issues of health related research projects“ (workshop)</p> <p>Teadlastele:</p> <p>Argo Soon: “Lessons learned from FP7 and preparations for the Horizon 2020“</p> <p>Joana Namorado (Scientific Officer of the European Commission DG Research & Innovation Estonian National Contact Point for Health and KBBE): “How to meet the ethical requirement of the FP7 projects in Health?“</p> <p>Round table discussion on ethics in EU related research. Led by Prof. Margit Sutrop.</p>

<p>20. november 2012</p>	<p>Saksa-eesti akadeemilise nädala raames toimunud interdistsiplinaarne workshop „Etika, teadus ja intellektuaalse omandi kaitse. Uued tehnoloogiad, vanad õigused ja rasked moraalsed dilemmad”</p>	<p>Introduction: Prof. Dr. Margit Sutrop, Centre for Ethics, University of Tartu Prof. Dr. Dieter Sturma, University of Bonn, “Mortal Questions. Science, Ethics and the Life of Persons“ Prof. Dr. Dr. Eric Hilgendorf, University of Würzburg, “Intellectual Property rights and human dignity in stem cell research“ Dr. Christian Heinze, Max Planck Institute, Hamburg “The future of Intellectual Property rights enforcement after ACTA“ Dr Aleksei Kelli, Tartu University, “Commentary: The future of Intellectual Property Rights enforcement from the Estonian perspective” General discussion</p>
----------------------------------	--	--

Teadustööde kaitsmine ja väitekirjade juhendamine

KAITSTUD MAGISTRI- JA BAKALAUREUSETÖÖD

Magistritööd

1. **Jana Tamm** „Martha Nussbaumi eetiline kosmopolitism - naiivne illusioon või kaasaegne ideaal?“, juhendaja Eva Piirimäe, retsensent Kadri Simm

Bakalaureusetööd

1. **Triinu Nõmme** *cum laude* „Gloaalne õiglus ja indiviidi vastutuse küsimus“, juhendaja Kadri Simm, retsensent Külli Keerus.
2. **Urve Meritam** „Feminism ja sotsiaalne õiglus Martha Nussbaumi käsitluses“, juhendaja Kadri Simm, retsensent Hanna-Liisa Ennet.
3. **Susann Mikli** „Poliitiliste otsuste legitiimsus“, juhendaja Kadri Simm, retsensent Marek Volt.
4. **Silver Sillak** „Sotsiaalmajanduslik võrdsus R. H. Tawney ja M Walzeri näitel“, juhendaja Kadri Simm, retsensent Mats Volberg.
5. **Henri Tilga** „Paternalism spordis: vanemate autonoomiast ja lapse õigusest “avatud tulevikule”“, juhendaja Marek Volt, retsensent Külli Keerus.

KIRJUTAMISEL OLEVAD DOKTORI- JA MAGISTRITÖÖD

Doktoritööd

1. **Helen Haav** „Subjekti enesekonstitutsioon ning teovõimelisus Kanti eetikas ja esteetikas ülevateooria kontekstis“, juhendaja dr. Roomet Jakapi.
2. **Külli Keerus** “The Problem of Moral Status in Bioethics and Environmental Ethics“, juhendajad prof. Margit Sutrop ja prof. Olli Loukola (Helsingi Ülikool)
3. **Kristel Toom** „John Rawlsi rahvusvahelise jaotava õigluse teooria kriitiline analüüs“, juhendaja prof. Margit Sutrop
4. **Martin Tiidelepp**, „Usaldus ja eetiline juhtimine koolis“, juhendajad prof. Maaja Vadi ja prof. Margit Sutrop
5. **Kristi Lõuk**, „Teadlase kohustusest informeerida uuritavaid“, juhendaja Margit Sutrop.

Magistritööd

1. **Ester Veskimets** „Inimkesksus keskkonnaeetikas“, juhendaja Paul McLaughlin.
2. **Kadri Lukk**, „“Keha müümise” probleem prostitutsioonis“, juhendaja Marek Volt.
3. **Kertu Seppa**, "Empaatia roll moraalis", juhendaja Margit Sutrop.
4. **Madli Ross** „Normatiivsusest väärtuste valguses“, juhendaja Margit Sutrop.
5. **Heidy Meriste** „Sport ja väärtused“, juhendaja Margit Sutrop.

III. ÕPPEGEVUS

Rahvusvaheline magistriprogramm praktilisest filosoofiast

TÜ eetikakeskus osaleb Balti Filosoofia Võrgustiku (Baltic Philosophy Network) ühise magistriprogrammi väljatöötamises. Magistriprogrammi „Practical Philosophy – Theories of Good Society” koordineerib Helsingi Ülikool. Projektis osalevad Tallinna Ülikooli Eesti Humanitaarinstituut, Läti Ülikooli praktilise filosoofia osakond, Vytautas Magnuse Ülikooli politoloogia ja diplomaatia kooli sotsiaalse ja poliitilise teooria osakond, Euroopa Humanitaarülikooli filosoofia üksus, Islandi Ülikooli filosoofia osakond ning Södertörni Ülikooli kolledži filosoofia üksus.

Külalisõppejõud

- **Linda Leith**, (Canterbury Christ Church University, QiSS – Quality in Extended Learning) “Quality in Study Support and Critical Friendship for QiSS: the UK experience“
- **Dr. Theda Rehbock**, (Technical University of Dresden, Institute of Philosophy) “Lying, Truth and Truthfulness - Moral, Anthropological and Linguistic Arguments against Lying“
- **Dr. Simon Barker** (University of Tallinn, Estonian Institute of Humanities and University of Tartu, Department of Philosophy) “Social Epistemology“
- **Prof. dr. Jan Szaif** (University of California, Davis, Department of Philosophy) “The Role of Friendship in Aristotle's Ethics“,
- **Dr. Joana Namorado** (European Commission, Directorate-General for Research and Innovation) “Training on EC view on ethics in EU funded projects“
- **Dr. Joana Namorado** (European Commission, Directorate-General for Research and Innovation) “How to meet the ethical requirement of the FP7 projects in Health? “
- **Prof. Alastair V. Campbell** (National University of Singapore, Centre for Biomedical Ethics) „Geeniandmebaaside individuaalne ja ühiskondlik kasutus“
- **Dr. Paula Boddington** (University of Oxford, Somerville College) „Andmete ja andmete ligipääsu väärtuse filosoofilised seletused“

- **Prof. Mats G. Hansson** (Uppsala University, Centre for Research Ethics & Bioethics) „Individuaalsed huvid seoses biopankade uurimistööga. Personaliseeritud meditsiin ja juhuslikud leiud“
- **Prof. Kris Dierickx** (KU Leuven, Centre for Biomedical Ethics and Law) „Biopangad ja individuaalsete uuringutulemuste edastamine: lapsed“
- **Dr. Sheelagh McGuinness** (University of Birmingham, Centre for Health Law, Science & Policy) „Tagasiside – kohustuslik või kiiduväärne? Uurijate juriidiliste kohustuste kindlakstegemine“
- **Prof. Dr. Dieter Sturma** (University of Bonn, Institute of Philosophy) “Mortal Questions. Science, Ethics and the Life of Persons“
- **Prof. Dr. Dr. Eric Hilgendorf** (University of Würzburg, Department of Criminal Law, Criminal Justice, Legal Theory, Information and Computer Science Law) “Intellectual Property rights and human dignity in stem cell research“
- **Dr. Christian Heinze** (Max Planck Institute for Comparative and International Private Law) “The future of Intellectual Property rights enforcement after ACTA“

Kursused

Ülevaade eetikat puudutavatest kursustest Tartu Ülikoolis 2012. a. sügissemestril

Normatiivne eetika (3 EAP)

Õppejõud: Francesco Orsi

Eripedagoogide kutse-eetika (3 EAP)

Õppejõud: Maili Karindi

Praktiline eetika (3 EAP)

Õppejõud: Kadri Simm, Margit Sutrop,
Francesco Orsi, Külli Keerus

Ärieetika ja ettevõtte ühiskondlik vastutus (4 EAP)

Õppejõud: Anne Reino

Pedagoogiline eetika (3 EAP)

Õppejõud: Margit Sutrop, Külli Keerus

Sotsiaaltöö eetika (3 EAP)

Õppejõud: Valter Parve

Metaeetika (3 EAP)

Õppejõud: Francesco Orsi

Eetika sissejuhatus (3 EAP)

Õppejõud: Jaan Kivistik

Meditatsiooniteooria ja -eetika (3 EAP)

Õppejõud: Aime Keis, Margus Lember,
Marje Oona, Andres Soosaar, Katrin Elmet,
Made Laanpere, Heli Tähepõld, Raul-Allan
Kiivet, Kadri Simm, Liis Leitsalu

Kristlik eetika (3 EAP)

Õppejõud: Jaan Kivistik

Eetika magistriseminar (3 EAP)

Õppejõud: Jaan Kivistik

Bioeetika (3 EAP)

Õppejõud: Raul-Allan Kiivet, Helle Karro,
Toivo Maimets, Andres Soosaar, Aime Keis,
Katrin Elmet, Meego Rimmel, Aavo Lang,
Irja Lutsar

Ülevaade eetikat puudutavatest kursustest Tartu Ülikoolis 2013. a. kevadsemestril

Bioeetika (4 EAP)

Õppejõud: Maaja Paavo, Daisy Volmer,
Aime Keis

Eetika alused (3 EAP)

Õppejõud: Margit Sutrop, Külli Keerus

Meditaatori eetika (3 EAP)

Õppejõud: Aime Keis, Raul-Allan Kiivet

Eetika seminar (3 EAP)

Õppejõud: Hanna-Liisa Ennet

Rahvatervishoiu eetika (2 EAP)

Õppejõud: Aime Keis

Normatiivne eetika (3 EAP)

Õppejõud: Francesco Orsi

Teaduse eetika ja metodoloogia (6 EAP)

Õppejõud: Margit Sutrop, Rein Vihalemm

Seksuaaleetika ja -filosoofia (3 EAP)

Õppejõud: Francesco Orsi

Emmanuel Levinas: Teise-eetika (3 EAP)

Õppejõud: Eduard Parhomenko

Eripedagoogide kutse-eetika (3 EAP)

Õppejõud: Maili Karindi

Perekonnaelu ökoloogia ja eetika (3 EAP)
Õppejõud: Inger Kraav

Ärietteika (3 EAP)
Õppejõud: Anne Reino

Ärietteika alused (3 EAP)
Õppejõud: Anne Reino

Juristi kutse-eetika (3 EAP)
Õppejõud: Ain Alvin

Eetika (3 EAP)
Õppejõud: Aet Kiisla, Marek Volt

Õigus ja eetika (3 EAP)
Õppejõud: Varro Vooglaid

Ärietteika (1 EAP)
Õppejõud: Tiiu Kamdron

Sotsiaalse rehabilitatsiooni alused ja
rehabilitatsiooni eetika (6 EAP)
Õppejõud: Dagmar Narusson, Jevgeni
Bugakin, Anne Rähn

IV. ÜHISKONNALE SUUNATUD TEGEVUS

Väärtusarendus

2. märtsil 2009 kinnitati programm Haridus- ja Teadusministeeriumi käskkirjaga nr 156. Programmi rakendusüksusteks on TÜ eetikakeskus, TÜ haridusuuringute ja õppekavaarenduskeskus, Tallinna Ülikooli kasvatusteaduste instituudi eelkoolipedagoogika osakond ja Avatud Eesti Fond. Eetikakeskus jätkab antud projekti juhtimist.

PROJEKTID

1) **Haridus- ja Teadusministeeriumi riiklik väärtusarendusprogramm „Eesti ühiskonna väärtusarendus: 2009–2013”**

Grandi hoidja: prof. Margit Sutrop.

Kestus: 2009-2013

Summa aastal 2012: 137 410 EUR

Summa aastal 2013: 95 910 EUR

2) **Innove projekt „Õpetaja väärtuskasvatuslik pädevus“**

Täiendkoolituse eesmärkideks on

- rõhutada õpetaja ja eriti klassijuhataja rolli väärtuskasvatajana, kes osaleb väärtuste kommunikatsioonis erinevate osapoolte vahel (kool, laps, lapsevanem, klassikaaslasted);
- võimendada klassijuhataja keskset rolli juhina, pakkuda talle väärtuskasvatusalaseid töövahendeid, mis on klassijuhatajale toeks isiksuse arendamise protsessis;
- juhendada, kuidas nii klassivälises töös kui ka igas aines on võimalik väärtuskasvatusega tegeleda ja integreerida seda aineõpetusse, mõtestada koos õpetajatega lahti RÕK, PGS, põhikooli ja gümnaasiumi sihised ning kooli roll inimese kasvatajana.

Kestus: 01.08.2011 - 31.12.2013

Summa: kogu projekti maksumus 21 000 EUR (sellest 1050 omafinantseering)

3) **Eduko projektid „Õpetaja väärtuskasvatusliku pädevuse tõstmine“ ja „Aktiivõppemeetodid väärtuskasvatuse teenistuses“**

Neist esimene keskendub õpetaja erinevatele rollidele ning eneserefleksioonile igapäevases tööelus, samuti annab ülevaate ning ka praktilised oskused, kuidas juhtida väärtusdiskussiooni ning kuidas integreerida väärtuskasvatust oma erinevatest rollidest tulenevatesse ülesannetesse. Ka teine koolitus alustab õpetaja eneserefleksioonist, kuid keskendub põhjalikumalt ka aktiivõppemeetodite rakendamisele väärtuskasvatuse teenistusse.

Kestus: 01.05.2013-31.03.2014

Summa: 20 000 EUR

4) **Metoodilise vahendi „Arstide Väärtuste Mäng“ väljatöötamine koostöös TÜ arstiteaduskonna ja konsultatsioonifirma OÜ Implement Inscape'ga**

Projekti sisuks on luua metoodiline töövahend Arstide Väärtuste Mäng, mida saab kasutada meditsiinieetika alastes täiendkoolitustes ja arstide ning meditsiiniõdede esmaõppes. Väärtuste Mäng on tõsise sisuga ja interaktiivse formaadiga dialoogivahend, mis arendab mängijate eneserefleksiooni, arutluse ja põhjendamisoskust ning soodustab väärtusdilemmasid koostööd ja konsensussele jõudmist ka erinevate arvamuste korral.

Mängu eesmärk on teadvustada paremini arsti ja teiste tervishoiutöötajate rolli ja vastutust, teadvustada tervishoiuteenuste osutamise aluseks olevaid väärtusi ning tuua need abstraktselt tasemelt arstide-õdede tööelu konteksti, edendada arstide ja teiste tervishoiutöötajate omavahelist dialoogi erinevate käitumisolukordade ja võimalike väärtuskonfliktide üle. Väärtuste Mängus on arutluse all situatsioonid, mis käsitlevad meditsiinitöötajate suhteid patsiendiga, patsiendi omastega, kolleegidega, tervishoiuasutuse juhtkonnaga, meediaga.

Rahastajad: Hasartmängumaksu Nõukogu (läbi Sotsiaalministeeriumi) ja TÜ arstiteaduskond.

Summa: 4880 EUR

Kestus: november 2012 – detsember 2013

5) **Swedbanki stipendiumiprogramm**

TÜ eetikakeskus, TÜ Sihtasutus ning Swedbank sõlmisid sügisel 2012 kolmepoolse koostöölepingu, mille tulemusena asutati Swedbanki ärieetika stipendiumid. Stipendiumid asutatakse jätkusuutliku ja sotsiaalselt vastutustundliku ettevõtluskultuuri arendamiseks ja toetamiseks Eestis, teadlikkuse kasvatamiseks ärieetika küsimustes ning laiema avaliku debati tekitamiseks. Antakse välja kuni viis stipendiumi doktorantidele, kes on nõus lisaks uurimistööle tegema koostööd Swedbanki ja TÜ eetikakeskusega.

ÜHISKONNALE SUUNATUD KONVERENTSID

1) 12. novembril 2012 korraldas TÜ eetikakeskus koostöös Eesti Rahva Muuseumiga Tallinnas konverentsi „**Kuidas esitada? Kuidas tõlgendada? Nõukogude aja näide**“. Tegu oli viienda konverentsiga eetikakeskuse sarjast „Ühiseid väärtuseid otsides ja hoides“. Konverentsil arutati muuseumide rolli üle väärtuste tõlgendamisel ning edastamisel ning anti välja esimene rändauhind „Väärtusarenduse muuseum“. Ettekannetega esinesid prof. Margit Sutrop, Imbi Paju, prof. Halliki Harro-Loit, Eha Komissarov ning David Vsevjev.

Täpsem info: <http://www.eetika.ee/1169529>

2) 21. novembril 2012 korraldati koostöös MTÜ Lastekaitse Liiduga Tallinnas konverents „**Kuidas kasvatame – piits või pitsa?**“. Konverentsi eesmärk oli edendada ühiskonnas koostööd ja tegutsemiskultuuri lapse kasvukeskkonna toetamisel, kujundada ühist

väärtusruumi ja humaanset kultuuri lapse õigustega seotud küsimuste lahendamiseks nii laste endi kui täiskasvanute, sh siduserialade spetsialistide kaasamise kaudu.

Täpsem info: <http://konverents.lastekaitseliit.ee/node/24>

3) 4.–5. detsembril 2012 korraldas TÜ eetikakeskus koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Kuningliku Norra Saatkonnaga 5. väärtuskasvatuse konverents „**Hea kooli mõõdupuud**“, kus arutati hea kooli erinevaid aspekte ning tõdeti, et eksamitulemustel põhinevad pingeread annavad kooli kohta väga ühekülgset informatsiooni. Konverentsil osalejad leidsid, et kooli headuse hindamisel on lisaks õpitulemustele vaja võtta arvesse paljusid teisi aspekte nagu näiteks individuaalse arengu toetamine, õpilaste erinevate andekuste ja võimete maksimaalne väljaarendamine, koolimeeldivus, head suhted, turvalisus, innustav ja avatud juhtimine, oma kooli tunne, õpilaste sotsiaalsete oskuste ja enesekohaste oskuste arendamine, koostöö kooli eri osapoolte vahel, teadlik sihiseade ja süsteemne väärtusarendus, loovuse ja algatusvõime toetamine, õpilaste kaasamine. Konverentsiga pandi alus hea kooli mudeli loomisele. Konverentsil võtsid sõna Margit Sutrop, Jaak Aaviksoo, Godi Keller, Ilona Sillak, Loone Ots, Margus Pedaste, Triin Noorkõiv jpt.

Täpsem info: <http://www.eetika.ee/konverents2012>

TÜ EETIKAKESKUSE AVALDATUD RAAMATUD

Kõikide raamatute kohta leiab lisainfot veebilehelt <http://www.eetika.ee/247609>.

- 1) „**Lühinäidendid. Väärtuskasvatuse abivahend koolidele**“. Toimetajad Katrin Velbaum, Laura Lilles-Heinsar, Mari-Liisa Parder, Kristi Lõuk. Keeletoimetaja Tiina Sammelselg, kujundaja Merle Moorlat. Raamatu väljaandmist on toetanud Haridus- ja Teadusministeerium ja Avatud Eesti Fond. Tartu Ülikooli eetikakeskus, Eesti Keele Sihtasutus 2012
- 2) „**Eesti ustest – sisse, välja. Kõned, artiklid, esseed**“. Koostajad ja toimetajad Triin Käpp, Mari-Liisa Parder, Triin Pisuke-Roos, Margit Sutrop ja Mats Volberg. Raamatu väljaandmist toetasid Haridus- ja Teadusministeerium riikliku programmi „Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009–2013“ raames, Välisministeerium ja Vabariigi Presidendi Kantselei. Tartu Ülikooli eetikakeskus, Eesti Keele Sihtasutus, 2013.

HEA KOOLI MUDELI VÄLJATÖÖTAMINE

Hea kooli mudeli tööprotsessi juhib TÜ eetikakeskus koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ning TÜ haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskusega. Hea kooli mudeli loomisprotsess sai alguse 2012. aastal toimunud konverentsil „Hea kooli mõõdupuud“, kus tõdeti, et eksamitulemustel põhinevad pingeread annavad kooli kohta väga ühekülgset infot. Et otsustada, millisesse kooli oma laps panna, vajavad vanemad infot kooli õppekeskkonna, õppe- ja kasvatustöö kvaliteedi, individuaalset arengut toetavate tegevuste, koolis valitsevate suhete, huvitegevuste võimaluste, väärtuskasvatuse jpm kohta. Samuti vajavad seda infot kooli pidajad, et adekvaatselt reageerida

ja koolide arengut toetada. Seega on ühelt poolt koolide enda jaoks oluline avalikustada enda kohta rohkem infot, tuues välja oma kooli eripära, ning ühiskonnal on oluline mõista, et heaks ei tee kooli vaid head õpitulemused, vaid heal koolil on palju erinevaid aspekte. Teisalt on vaja adekvaatset kvaliteedihindamissüsteemi, et koolide juhtimist tugevdada. Hea kooli mudeli sihiks on saavutada ühiskondlik kokkulepe hea kooli aspektides, leida need mõõdikud, mis kooli headust kõige paremini näitavad ning võtta kasutusele sobivad hindamisvahendid. Siinjuures on vaja leida õige tasakaal sise- ja välishindamise vahel.

Hea kooli mudeli loomisesse on kaasatud 80 eksperti, nende seas haridusteadlased, koolijuhid, õpetajad, erinevate liitude esindajad, ministeeriumite ametnikud ja omavalitsuste esindajad. Ekspertid jagunevad viide töörühma, nende seas on ka lasteaia rühm, kuhu kuuluvad lasteaedade esindajad ning mis tegeleb hea lasteaia mudeli loomisega, sest paralleelselt kooliga on oluline kokku leppida ka head lasteaeda iseloomustavates kriteeriumites ning nende mõõtmise viisides. Töörühmade valdkonnad põhinevad koolide sisehindamise aruande valdkondadel:

- 1) Õppe- ja kasvatustöö, õppimist ja kasvatamist toetav lõiming ja hindamine
- 2) Õppimist ja kasvamist toetav koolikeskkond
- 3) Juhtimine ja eestvedamine
- 4) Koostöö ja head suhted eri osapoolte vahel

2013. aastal on toimunud kolm koostööpartnerite seminari hea kooli aspektide, indikaatorite ning Eestis kasutusel olevate tunnustussüsteemide teemal. Jõutud on selleni, et on loodud esimene versioon hea kooli aspektidest, mida katsetatakse väärtuskasvatuse 2013. aasta konkurssidel „Hea kooli rajaleidja” ja „Hea lasteaia rajaleidja”. Kokkuleppimisel on hea kooli indikaatorid ehk näitajad ning nende mõõtmise viisid.

ÕPILASTE VÄÄRTUSMÄNG

2012. aasta lõpus ning 2013. aasta alguses toimus õpilaste mängu katsetamine. Töögruppide kohtumisele järgnesid esimesed mängukatsetused Kivilinna Gümnaasiumis, Veeriku Koolis, Põlva Ühisgümnaasiumis ja Nõo Reaalgümnaasiumis. Õpilaste poolt saadud tagasiside valguses kohendas TÜ eetikakeskus mängu elemente ning parandas ja täiendas nii seitsmenda kuni üheksanda klassi kui ka kolmanda kuni neljanda klassi situatsioonide sõnastust, lahendusvariante ning koostas tagasiside välja töötatud lahendusvariantidele. Paralleelselt situatsioonide ning mänguelementidega toimus mängu õpetajaraamatu koostamine.

Valmis mängu testisid ja andsid tagasisidet lisaks eelnevalt mainitud koolidele erinevad koolid üle Eesti.

KOOLITUSSEMINARID EESTI KEELT VÄÄRTUSTAVA KASVATUSTÖÖ SOODUSTAMISEKS JA EESTI KEELE MAINEKUJUNDUSTEGEVUSED

TÜ eetikakeskus toetas väärtusarendusprogrammist 28. ja 29. septembril 2012 Vikerraadio kodulehel korraldatud võistlust „**Tuum**“, millest võttis osa 194 huvilist.

22.–24. oktoobril 2012 toimus Piusa ürgoru puhkekompleksis noortele suunatud kolmepäevane keelelaager „**Põnev keeleteadus**“. Kokku said 18 gümnaasiuminoort ning Emakeele Seltsi, Eesti

Keele Instituudi, Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli keeleinimesed, lisaks esindajad Keeleinspeksioonist ja Rahvusringhäälingust.

29.–30. novembril 2012. aastal toimus koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Rahva Muuseumi ja Eesti Kirjandusmuuseumiga Tartus **lasteaiaõpetajate eesti keele koolitusseminar „Sõnad üksi ja kambakesi koos“**. Kolmandat korda toimunud seminari eesmärk oli analüüsida eesti keele rolli emakeelepõhiste kultuuriväärtuste kujundamisel.

21. detsembril 2012 ilmus ajalehes Sirp **Keele Infoleht**. Erilehes on avaldatud artiklid Kersti Lepajõe, Aili Kunstleri, Birute Klaas-Langi, Rita Niineste ja Reet Kaasiku sulest.

Programmist toetati 14. märtsil 2013 Vikerraadio vahendusel toimunud **e-etteütlust**, millest võttis osa 3670 inimest.

KONKURSID KOOLIDELE

2012. aastal korraldati programmi raames koolidele üks ja lasteaedadele kaks konkurssi.

1) Konkurss **„Koostöö lastevanematega ja väärtuskasvatus koolis: kaasamine või konfliktide ohjamine?“**

Konkursi eesmärk oli koolide väärtusarenduse alase võimekuse suurendamine, innustades neid koostöö teemat läbi mõtlema. Konkursi abil sooviti koguda ja tunnustada koolide praktilisi kogemusi, kuidas lastevanematega suhtlemist juhtida. „Väärtuskasvatuse kool 2012“ tiitel ja tunnustused teiste põhjalike konkursitööde eest anti üle 4. detsembril väärtuskasvatuse konverentsil „Hea kooli mõõdupuud“.

2) Konkurss **„Väärtuskasvatus lasteaias: lasteaed ja pere üheskoos“**

Konkursi eesmärk oli innustada lasteaedu oma väärtuskasvatustegevust märkama, läbi mõtlema ja hindama, ning koguda ja tunnustada lasteaedade praktilisi kogemusi ja ideid väärtuskasvatuses. Konkursile saabusid tööd, mis sisaldasid lastevanematega koostöö ja perede kaasamise näiteid ning ettetulnud probleemide kirjeldusi, nende lahendusviise ja analüüsi. Tööd mõtestavad igapäevaseid tegevusi ja tavasid, mille käigus lasteaia ja lastevanemate vaheline koostöö ja kommunikatsioon toimivad või ka ei toimi.

„Väärtuskasvatuse lasteaed 2012“ tiitel ja tunnustused teiste põhjalike konkursitööde eest anti üle 4. detsembril väärtuskasvatuse konverentsil.

3) Konkurss **„Sõnad üksi ja kambakesi koos“**

Võistlusele oodati eesti keele oskuse arendamise terviklikke kirjeldusi, mis hõlmasid kolme teemavaldkonda: 1) keelest arusaamine, 2) hea ja ilus keelekasutus ja 3) keel kultuurilise enesetunnetuse ja lõimumise vahendina. Võistluse eesmärk oli innustada lasteaedu oma keeletööd väärtustama ja mõtestama, koguda lasteaedade keeleõppe häid kogemusi ja muuta head keeleõpetuskogemused üldiselt tuntuks ja kasutatavaks.

Konkursi lõpptähtajaks 15. oktoobriks laekus 16 tööd ning töid hindas komisjon koosseisus Maret Olo (TÜ haridusteaduste instituut), Ilona Martson (ajakiri Täheke), Veronika Mitting (Viimsi Keskkool), Ülle Siiraja (Eralasteaed Naba) ja Laura Lilles-Heinsar (TÜ eetikakeskus). Komisjon otsustas anda auhinna üheteistkümnemale tööle.

Tunnustused anti üle koostöös Eesti Rahva Muuseumi ja Eesti Kirjandusmuuseumiga korraldatud koolitusseminaril „Sõnad üksi ja kambakesi koos“

Parimad tööd on eetikaveebis avalikult kättesaadavad.

TÄIENDKOOLITUS

2013. aastal kuulutas Archimedes programmi EDUKO raames välja konkursi kooliõpetajate täiendõppe kursuste pakkumiseks. Eetikakeskus pakkus välja erinevaid väärtuskasvatusalaseid koolitusi ning sõela läbis kokku 4 koolitust, millest kaks leidsid aset Tartust, üks Põlvas ja üks Võrus.

Eetikaveeb

Eetikaveebi olulised, pidevalt täienevad osad on rakenduseetika valdkonnad ning väärtusarenduse rubriik. Viimases on kättesaadav riikliku väärtusarendusprogrammi „Eesti ühiskonna väärtusarendus: 2009–2013“ programmi tekst ning arutelu. Võimalik on tutvuda väärtustealase kirjanuduse, uuringute, ettekannete ning institutsioonidega. Lisaks on väärtusarenduse all konkursside ja koolituste osa, kust saab infot riikliku väärtusprogrammi raames korraldatud projektikonkursside, koolidele ja lasteaedadele suunatud koolituste, õpetajate täiendõppe, „Väärtuste mängu“ ning koolitajate kohta.

Eetikaveebis on kalender, mis kajastab Eestis toimuvaid väärtusi ja eetikat puudutavaid seminare, konverentse jt üritusi. Foorum pakub veebikülastajatele võimalust arutleda oluliste eetikate, väärtusi ja väärtuskasvatust puudutavate küsimuste üle. Põhjalikumaid teemakäsitlusi saab lugeda „Kuumade teemade“ rubriigist, kus ilmuvaid artikleid saab ka kommenteerida.

Eetikaveebil on ka ingliskeelne versioon, milles tutvustatakse väärtusarenduse alal tehtavat tööd, eetika uurimist ja õpetamist Eestis ning teatatakse värsketest sündmustest.

Eetikaveebil oli õppeaastal 2012/13 kuus keskmiselt 2408 külastajat, kokku tehti keskmiselt 4048 külastust kuus. Eetikaveebi külastatakse kõige sagedamini sügis- ja talvekuudel, kui sealt saab värsket infot parasjagu toimuvate konkursside ja iga-aastase väärtuskasvatuse konverentsi kohta.

Keskmiselt vaatab külastaja eetikaveebis 3,34 lehekülge ja viibib eetikaveebis 3 minutit 37 sekundit. Suurem osa külastusi (96%) tehakse Eestist, välisriikidest on enim külastusi tehtud Soomest, Suurbritanniast, USA-st ja Saksamaalt.

Kõige sagedamini külastatud leheküljed eetikaveebis olid:

Avaleht <http://www.eetika.ee>

Eetika ja moraal <http://www.eetika.ee/141546>

Väärtusarenduse konverents 2012 <http://www.eetika.ee/konverents2012>

Ärieetika <http://www.eetika.ee/arieetika>

Kuumad teemad <http://www.eetika.ee/133623>

Haridus ja eetika <http://www.eetika.ee/haridus>

Privaatsuse ja andmekaitse konverents <http://www.eetika.ee/1174448>

Sündmused <http://www.eetika.ee/286171>

Väärtusarenduse rubriigis lasteaedade kogemused

<http://www.eetika.ee/arendus/kogemused/lasteaiad>

Väärtusarenduse esileht <http://www.eetika.ee/arendus>

Külastust alustati kõige sagedamini järgmistel lehekülgedel:

Avaleht <http://www.eetika.ee>

Väärtusarenduse konverents 2012 <http://www.eetika.ee/konverents2012>
 Privaatsuse ja andmekaitse konverents <http://www.eetika.ee/1174448>
 Eetika ja moraal <http://www.eetika.ee/141546>
 Deontoloogiline eetika http://www.eetika.ee/moraal/teoreetiline_eetika/deontoloogia
 Ärireeetika <http://www.eetika.ee/arieetika>
 Täiendkoolitus: Õpetaja väärtuskasvatustlik pädevus <http://www.eetika.ee/1156625>
 Õpetaja eetikakoodeksid <http://www.eetika.ee/haridus/kutse/koodeksid>
 Sotsiaalne heaolu → sotsiaalsed probleemid <http://www.eetika.ee/sotsiaaleetika/probleemid>
 Kutse-eetika <http://www.eetika.ee/141531>

Eetikakollokviumid ja -kohvikud

Info on leitav ka veebilehelt <http://www.eetika.ee/286171>

Kuupäev	Teema ja sisu	Esinejad
2. november 2012	<p>„Surma ja sellega seonduvate rituaalide eetiline tähendusväli“</p> <p>Käsitletud teemad:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inimese arusaam surmast ja selle seos tema moraalse minapildiga • Mis rolli mängivad matused/surm meie elus? • Milliseid väärtusi kannavad endas surmaga seonduvad rituaalid? Nt kuidas toetab matus inimväärikust? • Milliste väärtuste puudumist näitab surmaga seonduvate rituaalide puudumine või kesine ülesehitus? <p>Kollokvium on järelvaadatav eetikaveebis http://www.eetika.ee/1168502</p>	<p>Esinejad: Meego Remmel (Tartu Salemi Baptistikoguduse vanempastor, EEKBKL president, Eesti Kirikute Nõukogu, Eesti Evangeelse Alliansi ja Eesti Bioeetika Nõukogu liige) ja Argo Moor (Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi dotsent).</p> <p>Moderator: Kaido Soom (Tartu Ülikooli usuteaduskonna lektor ja EELK vikaarõpetaja).</p>
6. märts 2013	<p>„Inimese väärtus. Puuetega inimesed Eestis“</p> <p>Kollokviumi eesmärgiks oli arutada, millised väärtused on olulised puuetega inimeste jaoks ning mida tähendavad puuetega inimesed Eesti ühiskonnale. Arutati järgmisi küsimusi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mida inimene ühiskonna jaoks tähendab - kas tema väärtus sõltub tema panusest? • Kuidas suhtutakse puuetega inimestesse Eestis? Millistest väärtustest seejuures lähtutakse? Millised väärtused on jäänud tähelepanuta? • Kuidas kujunevad väärtushoiakud puuetega inimeste suhtes? • Mida puuetega inimesed ise väärtustavad? Mis teeb nende elu õnnelikuks? • Kuidas saavad puuetega inimesed olla 	<p>Esinejad: Tiina Kangro (ajakirjanik, saatesarja "Puutepunkt" produtsent) ja Viktor Vassiljev (Riigikogu sotsiaalkomisjoni liige, arst).</p> <p>Moderator: dr Olga Schihalejev (TÜ religioonipedagoogika dotsent).</p>

	<p>ühiskonnaellu kaasatud?</p> <p>Koostööpartneriks oli Eesti Puuetega Inimeste Koda; Kollokvium on järelvaadatav eetikaveebis http://www.eetika.ee/1180062</p>	
<p>14. märts 2013</p>	<p>„Ideoloogiad keeles“</p> <p>Kollokviumi eesmärgiks oli arutleda, mida keeleideoloogia tähendab ning millist (ja/või kelle) ideoloogiat keel kannab.</p> <p>Kollokviumil arutati järgmisi küsimusi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kellele keel kuulub või kelle oma on üldse keel? Kuidas keelt defineerida? • Kelle ideoloogiat keel kannab? • Kas indiviidi keelekasutus on pigem seotud kasutaja kultuurikontekstiga või tema hoiakute ja väärtushinnangutega? • Kas keelekasutuse kriitika võib viia keeleuudenduste suhtes vaenuliku ühiskonnani ja keele kujundlikkuse vähenemisele? Kuivõrd on võitlus keele puhtuse eest tegelikult hoopis võitlus erinevate ideoloogiate vahel, mis keelekasutuses peegelduvad? • Mis eristab keelekriitikat keelepoltiseist? • Keel on kahtlemata vajalik ideoloogia vahendamiseks, kui teadvustatud saab aga olla keele enda kasutamine ideoloogia vahendina? • - Milline on meedia roll ühiskonnas? Kas meedia kajastab ühiskonna juhtgrupi maailmavaadet ning loob ja taastoodab niimoodi ühiskonnas kehtivaid arusaamu, või väljendab meediakeel pigem ajakirjanike endi maailmavaadet? <p>Lisainfo: http://www.eetika.ee/1180978</p>	<p>Esinejad: Priit Põhjala (TÜ semiootika ja kultuuriteooria doktorant ja kirjastuse Tänapäev toimetaja) ja Pille Põiklik (TÜ germaani-romaani filoloogia doktorant ja TÜ inglise filoloogia assistent).</p> <p>Moderator: dr Kristiina Praakli (TÜ eesti ja üldkeeleteaduse instituudi mitmekeelsusuuringute teadur, sotsiolingvist).</p>

<p>22. aprill 2013</p>	<p>„Inimväärikus“</p> <p>Kollokviumi raames otsiti vastuseid alljärgnevatele küsimustele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mida tähendab inimväärikus? Kes loeb kui inimene? • Kuidas me seda mõistet kasutame? Millistes kontekstides ja miks just neis? Mida me sellega saavutada soovime kui inimväärikuse mõistete nendes kontekstides kasutame? Kas see mõiste on pädevaim nendes kontekstides? Kas see ei tekita mitmetimõistmist? • Mida tähendab väärikus, elu väärtus, väärtused? • Millised tänapäevased arengud ohustavad või arendavad inimväärikust? • Inimväärikus kui juriidiline termin vs inimväärikus kui eluviis. Inimväärikus kui kultuuriline eripära? • Mille poolest ja kas erineb inimväärikus lapsel ja täiskasvanul? Kas inimväärikus kasvab eluea jooksul? <p>Kollokvium on järelvaadatav eetikaveebis http://www.eetika.ee/1182099</p>	<p>Esinejad: Nele Parrest (Õiguskantsleri büroo õiguskansleri asetäitja-nõunik) ja Naatan Haamer (Tartu Ülikooli kliinikumi laste- ja naistekliiniku hingehoidja ja vikaarvaimulik).</p> <p>Moderaatore: prof. Toivo Maimets (Tartu Ülikooli Molekulaar- ja raku-bioloogia instituudi juhataja)</p>
<p>2. mai 2013</p>	<p>“How True are Memories? A sympathetic yet critical reflection on the South African Truth and Reconciliation Commission“</p> <p>Kollokviumil pidas ettekande anglistika-amerikanistika külalisprofessor dr Monika Reif-Hülser Konstanzi ülikoolist. Ettekanne keskendus Lõuna-Aafrikale ning nendele paljudele viisidele, kuidas mälul põhinevad narratiivid on aidanud kaasa lepitusele eri nahavärviga inimeste vahel. Professor Reif-Hülser analüüsis Lõuna-Aafrika rassiliste probleemide peegeldust narratiivides J. M. Coetzee teose “Disgrace” (1999) ja Gillian Slovo romaani “Red Dust” (2000) põhjal ning näitas, kuidas kirjandusel on nendes küsimustes oluline roll.</p> <p>http://www.eetika.ee/1182921</p>	<p>Esineja: Monika Reif-Hülser on Tartu Ülikooli kultuuriteaduste ja kunstide instituudi külalisprofessor 2013. aasta kevadsemestril.</p>

Seminarid, koostöökohtumised

Aeg	Sisu ja esinejad
12. november 2012	<p>Unesco ülemaailmne filosoofiapäev</p> <p>Filosoofiapäeva korraldas TÜ eetikakeskus koostöös UNESCO Eesti Rahvusliku Komisjoniga. Filosoofiapäeva raames mängiti õpilastega koos „Väärtuste mängu“, kuulati dots. Kadri Simmi loengut õiglusest ja arutleti Platoni dialoogi „Kriton“ alusel Platoni õigluskäsitluse ja Sokratese moraalse dilemma üle. Täpsem info UNESCO ERK-i kodulehel http://www.unesco.ee/filosoofiapaev/.</p>
6. detsember 2012	<p>Kiusamisest vaba lasteaed</p> <p>Väärtuskasvatuse koolitaja Mari-Epp Täht tutvustas meetodilist vahendit „Väärtuste mäng“ Lastekaitse Liidu projekti „Kiusamisest vaba lasteaed“ võrgustiku seminaril Tallinna Rännaku Lasteaias. Seminaril osalesid nii „Kiusamisest vaba lasteaia“ pilootlasteaedade juhid kui ka maakondade kontaktisikud.</p>
31. jaanuar 2013	<p>Raamatu „Lühinäidendid. Väärtuskasvatuse abivahend koolidele“ esitlus</p> <p>Esitluse raames toimus Tartu Kivilinna Gümnaasiumi 7.b klassi esituses lühinäidend "Mis siin toimub?", autor ja juhendaja Tiina Teppo, Kivilinna Gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetaja.</p>
29. august 2013	<p>Raamatu „Eesti udest – sisse, välja“ esitlus ja arvamusseminar</p> <p>Ettekanded: välisminister Urmas Paet, professor Margit Sutrop, kes kõneles laiemalt eestlaste väljarändega ning sellega kaasnevast probleemistikust, ja Eesti Vabariigi peakonsul Peterburis, Viktoria Tuulas, kes viis läbi uuringu 34 riigis töötavate Eesti diplomaatide seas. Küsitluse eesmärk oli uurida eestlaste välismaale kolimise põhjuseid, lõimumist kohaliku kultuuri ning suhtumist eesti keelde ja eestikeelsesesse haridusse. Järgnes avatud arutelu eestlaste rändega seonduvate küsimuste üle, mille käigus otsisime ka võimalikke lahendusi antud valdkonnas esinevatele probleemidele.</p>

Koostööprojektid

KOOSTÖÖ JUSTIITSMINISTEERIUMI JA ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONIGA

Korraldasime koostöös Justiitsministeeriumiga ja Andmekaitse Inspeksiooniga rahvusvahelise privaatsuse- ja andmekaitseteemalise konverentsi “Ethical Dimensions of Data Protection and Privacy: Global and Local Challenges“ korraldamiseks 9.–10. jaanuaril 2012. Konverentsiga kaasnes lisarahastus Andmekaitse Inspeksioonilt 6500 EUR, Justiitsministeeriumilt 10 000 EUR.

Konverentsi patrooniks oli Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves. Peakõneleja Peter Hustinx, Euroopa Andmekaitse Peainspektor.

KOOSTÖÖ JUSTIITSMINISTEERIUMI- JA HARIDUS- JA TEADUSMINISTEERIUMIGA

Osalemine korruptsioonivastase strateegia väljatöötamises.

KOOSTÖÖ VÄLISMINISTEERIUMIGA

2011. aastal alustasime projektiga „Eesti udest – sisse, välja“, mille eesmärgiks oli kaardistada eestlaste minemise ja tulemise põhjuseid. Algsest kirjatalgute projektist kasvas välja laiem koostöö ka Välisministeeriumiga, mille raames andsime välja ka samanimelise raamatu. Raamatu üheks oluliseks osaks sai tol hetkel Välisministeeriumis konsulaarosakonna vanem nõunik Viktoria Tuulase (hetkel peakonsul Peterburis) koostatud ülevaade Eesti konsulite seas läbi viidud küsitlusest.

Raamatut esitlesime Tallinnas koos arvamusseminariga 29. augustil 2013. Seminari juhatas sisse välisminister Urmas Paet.

KOOSTÖÖ SOTSIAALMINISTEERIUMIGA

TÜ eetikakeskus töötab alates novembrist 2012 välja metoodilist vahendit „Arstide Väärtuste Mäng“, mida rahastab Hasartmängumaksu Nõukogu läbi Sotsiaalministeeriumi. Mängu saab kasutada nii arstide esmaõppes kui täiendkoolitustes. Projekti kaasfinantseerib TÜ arstiteaduskond. Mängu valmimise aeg on detsember 2013.

KOOSTÖÖ PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUMIGA

Külli Keerus osaleb alates Loomkatseprojekti loakomisjonis, kuhu kuuluvad esindajad Tartu Ülikoolist, Eesti Maaülikoolist, Tallinna Tehnikaülikoolist, Põllumajandusministeeriumist, Haridus- ja Teadusministeeriumist, Keskkonnaministeeriumist, Terviseametist, Veterinaar- ja Toiduametist, Eesti Loomakaitse Seltsist ning Eestimaa Loomakaitse Liidust.

KOOSTÖÖ RAHANDUSMINISTEERIUMIGA

Mais 2013 moodustati Rahandusministeeriumi juurde ametnikueetika nõukogu, mille eesmärk on ametnike põhiväärtuste ja ametnikueetika tugevdamine. Eetikanõukogu pädevusse kuulub nii ametnike eetikakoodeksi heakskiitmine, juhendmaterjalide väljatöötamine kui ka üksikjuhtumite kohta seisukoha kujundamine.

Eetikanõukogu töös osaleb Margit Sutrop.

KOOSTÖÖ EESTI OLÜMPIAKOMITEEGA

TÜ eetikakeskuse ja TÜ Kehakultuuriteaduskond on teinud Eesti Olümpiakomiteele ettepaneku toetada spordieetika tõlkekogumiku väljaandmist. Juulis 2013 toimus esimene kohtumine Eesti Olümpiakomitee presidendiga. Kogumiku eesmärgiks on spordiga seonduvate eetiliste aspektide laiem teadvustamine Eesti ühiskonnas. Kogumik oleks adresseeritud eelkõige intelligentsele spordihuvilisele, kellel seni puuduvad sügavamad teadmised spordieetikast. Raamatus leiaksid kajastamist ausa mängu, dopingu, sooküsimuste, rahvuse ja olümpismi ning fänni- ja treenerieetika teemad. Niisiis vaataks kogumik sporti läbi mitmekülse prisma, võttes arvesse nii tippportlase kui ka treeneri ja fänni perspektiivi. See sisaldaks nii klassikalisi spordieetika teemasid nagu aus mäng kui ka just Eestis laia kõlapinda leidnud teemasid nagu näiteks doping ning treenerieetika.

Kogumiku põhiosa moodustaksid artiklid maailma spordieetika tippudelt. Teemaplokke raamistaksid lisaks ka põhjalikud saatetekstid, mis seletaksid lahti teatud põhimõisteid ning aitaksid lugejal paremini mõista, millise koha omandavad valitud artiklid laiemas teemakohases debatis. Niisiis oleks tegu Eesti spordieetika jaoks alustrajava teosega, kus oleks ühendatud nii originaaltekstid kui ka põhimõisteid ja -argumente kaardistav ning seletav õpikunüanss.

Lisaks kogumikule plaanime organiseerida ka selle teemadega haakuva üritustesarja.

KOOSTÖÖ KAITSEMINISTEERIUMIGA JA KAITSEVÄEGA

Koostöös kaitseväge ja -ministeeriumiga on arutatud võimalikku ühist väärtusarendusprojekti laiapõhjalise riigikaitse vallas. Läbi on viidud mitmeid seminare ja töökohtumisi. Kaitseväge juhtkonna algatusel telliti TÜ eetikakeskuselt koolitusseminari Kaitseväge eetikakoodeksi koostamise toetamiseks (toimumisaeg: 31. oktoober 2013).

KOOSTÖÖ EESTI BIOEETIKA NÕUKOGUGA

Eetikakeskuse projektijuht Kristi Lõuk aitab koordineerida Eesti Bioetika Nõukogu tööd. Koostöös Eesti Bioetika Nõukoguga korraldab Tallinnas 22. novembril 2013 avalikkusele suunatud seminari kvaliteetse arstiabi ja selle kättesaadavuse teemadel.

KOOSTÖÖ EESTI RAHVA MUUSEUMIGA

TÜ eetikakeskus ja Eesti Rahva Muuseum (ERM) jätkasid koostööprojekti, mille eesmärk on laiendada väärtusarenduse tegevusbaasi ka kultuuri- ja mäluasutustele. Üheskoos on korraldatud Muuseumide meistriklass, toimus esimene konkurss muuseumide väärtusarenduse analüüsiks ning korraldati konverents „Kuidas esitada? Kuidas tõlgendada? Nõukogude aja näide“, mille

raames anti välja väärtusarenduse muuseumi auhind Tallinna Linnamuuseumi filiaalile Miia-Milla-Manda. Lisarahastust taotleti Hasartmängumaksu Nõukogult. Saadud rahastus oli 800 EUR. 2013. aastal toimus seminar väärtusarenduses muuseumide külastajaruumides ning korraldati ka samateemaline konkurss. Sügisel osaletakse Okupatsioonide Muuseumi poolt korraldataval rahvusvahelise muuseumivõrgustiku ICOM ICMEMO alakomitee aastakonverentsil.

KOOSTÖÖ SWEDBANKIGA

Tartu Ülikooli Sihtasutuse vahendusel tekkis kontakt Swedbankiga, kust tuli algatus stipendiumiprogrammi loomiseks, et Eestit paremaks teha. Mitmete arutelude ja erinevate ettepanekute kaalumise tulemusena jäi sõelale koostöö arendamine ärietiika valdkonnas. Swedbank otsustas asutada koostöös Tartu Ülikooli Sihtasutusega ja Tartu Ülikooli eetikakeskusega ärietiika stipendiumi. Stipendiumi eesmärk on arendada jätkusuutlikku ja sotsiaalselt vastutustundlikku ettevõtluskultuuri Eestis ning soodustada ärietiika alast avalikku debatti. Perioodil 2012–2014 antakse välja kuni neli 2 000 euro suurust stipendiumi. Stipendiumile saavad kandideerida kõikide Eesti kõrgkoolide akrediteeritud erialade doktorandid, kes on motiveeritud tegelema vastutustundliku ettevõtluse ja ärietiika küsimustega ning kes soovivad teha selles valdkonnas teadusliku uurimistöö. Stipendiumiprogramm võimaldab toetada ärietiika alast õppe- ja uurimistööd, täiendada eetikakeskuse raamatukogu ning tõsta ärietiika küsimuste üle toimuvate avalike arutelude taset. Ühtlasi soodustab see erialadevahelist koostööd nii ülikooli sees kui ka ülikoolide vahel.

TÜ eetikakeskus korraldab stipendiaatidele korra semestris kahepäevase õppesessiooni Tartus. Esimeses stipendiaatide kohordis osalesid doktorandid erinevatest Eesti kõrgkoolidest: Age Poom on TÜ, Merle Rihma TTÜ, Lea Roostalu EBS ja Birgy Lorenz TLÜ. Oma uurimistöö tulemusi tutvustati Metsäülikoolis 2013 „Kriis kapitalismis – mis see minu asi on?“ ja 26. septembril viidi läbi eetikakollokvium Tallinnas KUMUS – „Vastutustundlik ettevõtlus kui strateegiline valik. Kas eetiline käitumine tasub end ära?“. Teine stipendiaatide kohort alustab novembris 2013.

KOOSTÖÖ VABARIIGI PRESIDENDI MÕTTEKOJAGA

20. märtsil 2012 esines Margit Sutrop Vabariigi Presidendi Mõttekoja eetika seminaril ettekandega „Eetika ja poliitika“.

KOOSTÖÖ RIIGIKOGUGA

Eetikakeskus nõustas Kaja Kallase juhivat töögrupp, mille eesmärgiks on töötada välja poliitikute eetikakoodeks. Riigikogus toimus selleteemaline kohtumine 11. juulil 2012. Eetikakeskusel paluti viia läbi seminar riigikogulaste eetikakoodeksis kajastuvate eetiliste dilemmaade kaalumiseks. Seminar toimus 15.05 ning ettekandjateks olid Marcin Walecki (OCSE), kes kõneles eetikakoodeksitest mujal maailmas, Mari Kooskora (EBS) arutles küsimuse üle, mida annaks eetikakoodeks Riigikogule, prof Halliki Harro-Loit koostöös Mari-Liisa Pardeni ja Marten Juurikuga tutvustas riigikogule dilemmaade koostamist ja kasutamist ning erinevate kaasuste lahendamist. Mängiti läbi mitmed dilemmaad ja arutati poliitikute väärtuste üle.

KOOSTÖÖ LASTEKAITSE LIIDUGA

Koostöö seisneb lasteaedade ja koolide väärtuskasvatuse teemaliste koolituste ühitamises. Taani projekt „Kiusamisest vaba lasteaed“ metoodika ühitamine eetikakeskuse väärtuskasvatuse koolitustega. Ettevalmistamisel on ühine konverents, lisaks Lastekaitse Liidule teeme koostööd ka Sotsiaalministeeriumiga. 21. november toimus Tallinnas Lastekaitse Liiduga koostöös konverents sarjast „Kuidas elad Eestimaa laps?“ Teema: Kuidas me karistame: piits või pizza?

KOOSTÖÖ TARTU ÜLIKOOI ARENGUKAVA KOMISJONIGA

Tartu Ülikooli eetikakeskusel on üheks partneriks Tartu Ülikooli arengukava komisjonis, mille eesmärgiks oli ülikooli väärtuste, missiooni ja visiooni sõnastamine uue arengukava jaoks. Osalesime mitmel töögrupi kogunemisel ning pakkusime komisjonile välja missiooni, väärtuste ja visiooni esimese versiooni. Korraldasime väärtuste teemalisi grupiarutelusid TÜ töötajate (nii akadeemiliste kui mitteakadeemiliste) ning üliõpilaste seas, mille tarbeks koostasime mitmed dilemmad, mida elavalt arutati. TÜ veebi kaudu näitasime TÜ väärtuste kaalumiskohti ning võimaldasime kõigil soovijail ise väärtuste kaalumise küsimustiku läbi teha. Antud küsimustiku tulemused on avaldatud TÜ veebis.

Kirjanduse komplekteerimine

TÜ eetikakeskuse ja filosoofia osakonna raamatukogu koosneb praeguseks ligikaudu 6500 teosest. Raamatukokku lisanduvad teosed ning filosoofia- ja eetikaalased bakalaureuse- ja magistritööd kantakse Eesti raamatukogude elektroonilisse kataloogi ESTER.

Uue kirjanduse hankimisel lähtutakse peamiselt sellest, mis on vajalik õppe- ja teadustegevuse arendamiseks ja edendamiseks. Täiendamist on jätkuvalt leidnud valdkonnad nagu: meditsiini- ja bioetika, poliitiline filosoofia, haridusfilosoofia. Nendele eelpool nimetatutele teemadele on arendamist leidnud veel ka teaduseetika (nt laste kaasamine uuringutesse), keskkonnaetika (nt loomade heaolu), ärietika (nt vastutustundlik ettevõtlus).

Lisaks suureneb raamatukogu iga-aastaselt ka tänu mitmetele tellitavatele ajakirjadele, mis on lugejatele samuti kättesaadavad. Keskuse raamatukogus leidub nii eestikeelset (Akadeemia, Haridus, Oma Keel) kui ka ingliskeelset perioodikat (*Bioethics*, *Journal of Mass Media Ethics*, *Science and Engineering Ethics*, *Journal of Medical Ethics*).

V. TÖÖTAJAD

Prof Margit Sutrop on eetikakeskuse juhataja alates selle loomisest 2001. aastal. Eetikakeskuse ülesehitamine on olnud tema südameasjaks alates Tartu Ülikooli naasmisest 2000. aasta septembrist, kui ta valiti praktilise filosoofia korraliseks professoriks. Uurimisteemad: vara-uusaegne ja kaasaegne moraalifilosoofia, bioetika ning haridusfilosoofia.

Vivian Bohl töötas eetikakeskuses referendina aastatel 2004-2005 ja asus siin taas tööle alates 2013. aasta septembrist. Tema tööülesannete hulka kuulub raamatukogu töö korraldamine, teadusprojektide jaoks kirjanduse otsimine ja keskuse väljaannete viiteaparatuuri toimetamine. Vivian on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal 2008. aastal ja ta jätkab praegu samal erialal doktorantuuris. Ta on end erialaselt täiendanud Konstanzi ülikoolis, Kopenhaageni ülikoolis ning Kalifornia ülikoolis, Los Angeleses.

Jaana Eigi töötab eetikakeskuses referendina alates 2013. aasta veebruarist. Tema tööülesannete hulka kuulub raamatukogu töö korraldamine ning osalemine eetikakeskuse ürituste ettevalmistamisel. Jaana on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal 2009. aastal ja ta jätkab praegu samal erialal doktorantuuris.

Hanna-Liisa Ennet töötab eetikakeskuse referendina alates 2012 aasta septembrist. Tema tööülesanded on väärtuskasvatuse koolitajate täiendõppe programmi ja koolides ning lasteaedades läbi viidavate väärtuskasvatuse koolituste koordineerimine ning osalemine eetikakeskuse ürituste ettevalmistamisel. Hanna-Liisa on lõpetanud Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe füsioteraapia erialal 2006. aastal ning magistriõppe filosoofia erialal 2010. aastal.

Nelli Jung töötab eetikakeskuses projektijuhina alates 2009. aasta jaanuarist. Tema tööülesanneteks on erinevate väärtusarendusalaste projektide koordineerimine ja läbi viimine ning eetikaveebi arendamine. Nelli on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe (4+2) filosoofia erialal 2009. aastal.

Marten Juurik töötab eetikakeskuse referendina alates 2013. aasta augustist. Tema tööülesanded on eetikakeskuse väärtuskasvatuse alaste metoodiliste vahendite koostamine, toimetamine ja tutvustamine. Marten lõpetas 2012. aastal Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe ajakirjanduse erialal ning õpib hetkel samal erialal magistrantuuris.

Gea Kangilaski töötab eetikakeskuses projektijuhina alates 2013. aasta jaanuarist. Tema ülesanneteks on riikliku väärtusprogrammi koordineerimine ja Eesti mõtteloo metodoloogia seminaride korraldamine. Gea on lõpetanud Eesti Maaülikooli ettevõtluse ja ökonomika eriala bakalaureuseõppe (4+2) cum laude 2001. aastal ja õpib hetkel Tartu Ülikoolis filosoofia magistrantuuris.

Triin Käpp töötab eetikakeskuses projektijuhina 2010. aasta sügisest. Tema tööülesanded on peamiselt seotud Tartu Ülikooli teaduskondade vahelise konsortsiumi koostöö arendamisega ning erinevate konverentside korraldamisega. Triin on aastal 2005 lõpetanud Tartu Ülikooli usuteaduskonna bakalaureuseõppe (4+2), aastal 2007 saanud samas religioonipedagoogi kutse.

Laura Lilles-Heinsar töötab eetikakeskuse referendina alates 2006. aasta septembrist. Tema tööülesanded on eetikaalase veebilehe komplekteerimine, raamatukogu töö korraldamine ning osalemine eetikakeskuse ürituste ettevalmistamisel. Laura on lõpetanud TÜ usuteaduskonna 2004. aastal (BA). Hetkel lapsehoolduspuhkusel.

Kristi Lõuk töötab eetikakeskuses 2003. aasta veebruarist. 2006. aasta augustist on Kristi eetikakeskuse projektijuht. Kristi on lõpetanud filosoofia osakonna 2002. aastal (BA) ning magistriõppe (4+2) filosoofias 2010. aastal ning jätkab õpinguid doktorantuuris. Kristi on eetikakeskuse nõukogu liige. Alates jaanuarist 2007 on Kristi TÜ inimuuringute eetika komitee liige.

Heidy Meriste töötab eetikakeskuses referendina alates 2013. aasta jaanuarist. Tema tööülesanneteks on raamatukogu töö korraldamine ning osalemine eetikakeskuse projektides ning ürituste ettevalmistamisel. 2010/11 täiendas Heidy end Jaapanis Kansai Gaidai ülikoolis, 2012 lõpetas Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe filosoofia erialal ning jätkab hetkel sealsamas magistrantuuris.

Triin Paaver töötab eetikakeskuse koordinaatorina alates 2006. aasta maist. Triinu tööülesannete hulka kuulub eetikakeskuse igapäevaelu korraldamine ja arvepidamine ning prof Sutropi igakülgne assisteerimine. Triin lõpetas Tartu Ülikooli semiootika ja kulturoloogia eriala 2006. aastal (4+2).

Mari-Liisa Parder töötab eetikakeskuses projektijuhina alates 2010. aasta septembrist. Tema tööülesanneteks on eetikakeskuse avaliku suhtluse korraldamine, kollokviumite ja konverentside korraldamine ning Eetikaveebi arendamine ja toimetamine. Mari-Liisa lõpetas 2008. aastal Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe filosoofia erialal, omandas 2011. aastal kommunikatsioonijuhtimise magistrikraadi ning jätkab õpinguid samas doktorantuuris.

Triin Pisuke-Roos asus taas tööle 2012. aasta septembris. Tema tööülesanneteks on erinevate eetikakeskuse projektide koordineerimine ja läbi viimine, konverentside ja õpitubade korraldamine, eetikakeskuse trükiste toimetamine ning materjalide tõlkimine inglise keelde. Triin lõpetas 2008. aasta kevadel Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe inglise keele ja kirjanduse erialal ning magistriõppe 2012. aastal.

Mari-Liis Tina töötab eetikakeskuses referendina alates 2006. aasta märtsist. Mari-Liisi tööülesanneteks on eetikakeskuse raamatukogu töö korraldamine ja arendamine, teadusteema täitmiseks vajaliku materjali koostamine, osalemine eetikakeskuse projektide ja ürituste ettevalmistamisel ja läbiviimisel ning muud jooksvad ülesanded. Mari-Liis on kirjanduse ja rahvaluule magistri üliõpilane.

Katrin Velbaum töötas eetikakeskuses projektijuhina aastatel 2008 ja 2009 ning 2011. aastast jätkab ta TÜ eetikakeskuses riikliku väärtusprogrammi tegevuste koordineerimisega. Katrin on lõpetanud Tartu Ülikooli magistriõppe filosoofia erialal 2010. aastal ning õpib praegu samal erialal edasi doktorantuuris. Hetkel lapsehoolduspuhkusel.

Mats Volberg töötab eetikakeskuse referendina alates 2007. aasta maist. Tema tööülesanded on eetikakeskuse ja filosoofia osakonna veebilehtede haldamine, raamatukogu töö korraldamine ning osalemine eetikakeskuse ürituste ettevalmistamisel. Lisaks on ta *Studia Philosophica Estonica* tehniline toimetaja. Mats lõpetas 2008. aastal Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe filosoofia erialal ning 2010. aastal seal samas magistriõppe, hetkel jätkab õpinguid doktorantuuris.